

quod objectum unico intuitu & sine discursu, illud omnino fixe & immobiliter apprehendit ; ideo enim nos fixe & immobiliter apprehendimus prima principia, cetera vero mobiliter, quia illa per simplicem intuitum & sine discursu, hæc vero vel non perfecte vel cum discursu cognoscimus : Sed Angelus cognoscit omnia objecta, tam supernaturalia, quam naturalia sine discursu, ut cap. 9. §. 2. ostendimus : Ergo illa omnino fixe & immobiliter apprehendit.

4. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio : Ut Angelus recederet & retraheretur ab aliquo objecto quod elegit, deberet deprehendere in eo aliquam rationem, quam antea non cognovisset : Sed hoc repugnat, quia cum res cognoscatur per simplicem intuitum, & sine discursu, ac penetrando conclusiones in principiis, & praedicata in subjectis, attingit eas modo comprehensivo, subindeque penetrando omnes earum rationes : Ergo non potest Angelus ab objecto quod elegit retrahi ac dimoveri. Et hoc maxime verum est de regresu à brava intentione finis, quam habuit in via : nam

quæ apprehendit, unum perfectum & omnino completum, procedens ex principiis evidenter aut certò cognitis, & ex propria Angeli deliberatione & applicatione : alterum imperfectum & incompletum, procedens ex principiis dubiis vel conjecturalibus tantum, vel ex speciali Dei motione & applicatione. Quando ergo dicimus, Angelum non posse electionem jam factam retractare, hoc debet intelligi de electione regulara per judicium perfectum & omnino completum, ut expressæ in conclusione diximus, non vero de ea quæ præsupponit judicium tantum incompletum & imperfectum. Unde Angelus Persarum custos, post auditam Dei voluntatem per Michaëlem Archangelum, mutavit voluntatem, ac permisit liberati Israëlitæ captivos, quorum liberationi antea repugnaverat, ut habetur Daniel. 10. Item Dæmones, antequam certò cognoscerent Christum esse Deum, deliberate procurarunt ipsius mortem Joan. 13. à qua tamen voluntate, postea (Christi divinitate cognita ex miraculis in attestationem illius patratis) desisterunt, ut colligitur ex Matthæi 27.

fus, hoc est adadhærendum firmiter objecto, cum plena libertate semel electo.

10. Objicies secundò : Nullum objectum creatum potest immobilitate voluntatem creatam, cum non possit totaliter explere capacitatem illius : Ergo nulli objecto creato potest angelica voluntas immobiliter adhærere.

Respondeo voluntatem angelicam immobiliter adhærere objecto cum plena libertate semel electo, non ex meritis ipsius objecti contingenter solum movenüs, sed ex alio capite supra explicato, nimirum ex modo operandi Angeli cognoscens res per simplicem intuitum & sine discursu, ac modo comprehensivo, subindeque penetrando unico actu omnes rationes & omnia motiva, quæ possunt ipsum ad tale objectum inducere, vel ab eo retrahere.

11. Objicies tertidò : si Angelus non possit retractare electionem jam factam, & resilire ab objecto semel electo, non erit plenè liber circa illum actum & tale objectum ; cum de ratione libertatis sit quod voluntas possit actum quem elicit suspendere.

Ambrosius, & Damascenus, dicant ignem inferni esse incorporeū, solum enim volunt esse incorruptibilem, & non indigere, sicut noster indiger, novâ semper materiâ, ut conservetur. Hoc præsupposito, triplex est difficultas breviter hic refolvenda. Prima est, utrum Dæmones torqueantur ab igne inferni, per alligationem eorum ad ipsum ? Secunda, quomodo fiat hæc allagatio ? Tertia, utrum præter illam detur aliud tormenti genus, quo acerbius ab igne inferni torqueantur ?

2. Dico primò, Dæmones torqueari ab igne inferni, per alligationem eorum ad ipsum. Ita D. Thomas 4. contra Gent. cap. 90. ubi dicit quod substantia incorporeæ patiuntur ab igne corporeo, per modum alligationis cuiusdam.

Ratio est in primis, quia absque hujusmodi pœna, non possunt plura ex locis scripturæ salva confistere : qualia sunt illud Epistolæ Canonice Juddæ : Angelos qui non seruaverunt suum principatum, vinculis eternis sub caligine reservavi. Et istud 2. Petri 1. Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed eudentibus inferni derrotos in tantum tradidit crux.

bitum, per actum imperij practici, nisi prout permittitur ab ipso igne.

7. Si rursus inquiras, quinam sint illius qualitatis effectus? Respondeo illos esse praecipue tres. Primus est, Dæmonem ipsum submittere igni à quo alligandus est, sicut inferiorem superiori; qui effectus, licet non sit formaliter alligatio, quia tamen ex natura sua ad eam ordinatur, & requiriunt præsuppositivè, sub ejus nomine comprehenduntur. Secundus est alligatio potentiarum, primò in ordine ad ipsas, in eo consistens, quod intellectus Dæmonis non possit intelligere plura quæ vellet ipse Dæmon intelligere; & è contra necessitetur, determinetur, & ligetur ad meditationem plurium quæ noller meditari: Secundò in ordine ad locum, in quantum scilicet ita cogitur remanere applicatus uni loco, ut non possit suam virtutem alibi applicare. Ex quo resultat tertius effectus, nempe ipsa incarceratio, sive detentio in uno loco, eoque valde angusto, tanquam in carcere.

8. Dico tertio, præter alligationem ad ignem inferni, nullam aliam dari in Dæmonibus pœnam sensus, quæ acerbius eos torqueat.

Probatur primò ex eo quod prædicti effectus qualitatis Dæmones alligant, acerbissimum componunt cruciatum, ita ut vix aliud acerbius tormenti genus possit in substantiis spiritualibus excogitari: cum enim causa sive objectum doloris sit malum cognitum, malum autem alicujus sit quod ei disconvenit, quantitas doloris ex magnitudine disconvenientiæ (supposita perfecta cognitione, qualis est angelica) pensari debet: Illi vero tres effectus qualitatis Dæmones alligant, maximè sunt disconvenientes naturæ Dæmonum, etrumque superbia: quid enim disconvenientius, quam naturam angelicam omnium præstantissimam, & supra omnes creaturas corporeas elevatam, igni submitti, tanquam inferiorem superiori, ut ab eo veluti vile mancipium trahatur? Quæ major excogitari potest disconvenientia & afflictio, quam quod Dæmones, qui sunt spiritus maximè activi, & maximam habentes inclinationem ad operandum, impediunt ab igne tartareo, ne operentur sicut & quando volunt?

Demum cùm quælibet substantia spiritualis non sit ex natura sua obligata alicui loco, sed transcendat totum ordinem corporalium, maximè illi disconveniens est ac doloriferum, quod incarceretur ac detineatur violenter ab igne inferni, & impediatur ne moveatur localiter sicut & quando voluerit, & ne eā quæ posset valeat libertate frui. Hunc acerbissimum dolorem, ex tribus illis qualitatibus Dæmones alligant effectibus causatum, eleganter describit Cætetanus in oratione de hac materia habita Romæ coram Julio 11. quæ habetur tomo 3. opusculorum.

9. Probatur secundò conclusio impugnando singulas eorum opiniones, qui aliud, præter alligationem, tormenti genus in Dæmonibus admittunt. In primis enim absurdâ videtur Henrici sententia, existimantis ignem torquere Dæmones imprimente illis suum calorem. Tum quia accidens corporis recipi non potest in substantia spirituali. Tum etiam quia, dato & non concesso, quod calor ignis posset recipi in substantia vel potentia Dæmonis, nihil in ipsa laderet aut corrumperet, subindeque non esset illi, sicut substantiæ corporeæ, causa doloris.

10. Non minus improbabili's videtur eorum opinio, qui assertunt Dæmones torqueri per speciem representativam ipsius ignis, tanquam eorum tortoris. Nam vel talis species representat

illis ignem ut eos torquentem per alligationem, vel alio genere supplicij? Si primum dicitur, illud tormentum non distinguitur à pœna alligationis. Si secundum afferatur, restat illis authoribus explicandum genus illud tormenti ab alligatione distincti.

Non placet etiam sententia Sotii, Valentiae, & Albertini, qui docent ignem inferni torquere Dæmones & animas separatas, causando in illis dolorē & tristitiam ejusdem rationis cum illa quam in voluntate patitur anima conjuncta, quando corpus igne comburitur. Nam quidquid sit de animabus; evidens est Dæmones esse hujus doloris incapaces, cum ille oriatur in anima, cuius corpus comburitur, ex eo quod est pars illius compositi quod destruitur, & ex unione & sympathia quam habet cum corpore: neutrum verò repertur in Dæmonibus, cum illi nec sint partes alicujus compositi, nec habeant aliquod corpus sibi naturaliter unitum, sicut anima: Ergo non possunt sentire dolorem ejusdem rationis cum illo quem patitur anima corpori unita, quando illud comburitur.

11. Demum fictitium videtur genus tormenti quod in Dæmonibus admittit Suarez, consistens, ut ipse ait, in qualitate substantiam Dæmonis feedante & maculante, subindeque dolorifera & afflictiva. Nam ut aliqua qualitas si afflictiva, debet esse abjectiva seu destructiva formam convenientis subjecto: At non appetet quam formam convenientem substantiæ angelicæ destruat hæc qualitas: Ergo illa non potest esse dolorifera seu afflictiva.

12. Nec valet quod ait Suarez, talem qualitatem non esse doloriferam & disconvenientem nature Dæmonis, ex eo quod illam privet aliqua perfectione sibi debita & convenienti, sed quia feedat, deturpat, & veluti maculat ejus substantiam. Nam contra hoc est primò, quod cùm pulchritudo in integritate rei consistat, vel saltet eam necessariò expostulet, non potest intelligi quod aliqua qualitas reddat aliquod subjectum difforme, nisi aliquid ab eo removeat.

13. Contra secundo, feedari & deturpari est amittere aliquam pulchritudinem: Sed nullam ex qualitate illa, a Suarez confita, potest Angelus amittere pulchritudinem: Ergo per illam non potest Angelus substantia feedari. Major patet, Minor probatur. Pulchritudo & perfectio naturalis maneat intacta in Dæmonibus post peccatum, illa enim consistit in integritate substantiæ, perspicacitate intellectus, & excellentia voluntatis, quæ omnia remanent in Dæmonibus: pulchritudo vero supernaturalis, quæ provenit à gratia sanctificante & virtutibus infusi, expellit solum per peccatum ipsius contrarium; unde eā fuere privati Angelii in secundo instanti in quo peccaverunt, qualitas verò quam fingit Suarez fuit illis impressa solum in tertio instanti, in quo damnati sunt. Ad do quod cùm gratia sit participatio quedam divina naturæ, qualitas quæ opponitur gratia, aliquo modo opponitur naturæ divina: repugnat autem Deum producere qualitatem suæ naturæ oppositam: Ergo ex qualitate illa quam Suarez admittit, nullam potest Angelus amittere pulchritudinem.

14. Potest insuper qualitas illa feedans rejici, ex ejus inutilitate: Ideo enim Suarez illam admittit, ut salvet locutiones Scripturæ & Patrum, quibus Dæmones dicuntur ardere, urari, & cruciari: Sed tales locutiones non magis possunt salvari per qualitatem illam feedantem, quam fingit Suarez, quam per qualitatem alligantem Dæmones ad ignem inferni,

inferni, quam Thomistæ admittunt, & quam supra exposuimus: Ergo qualitas illa feedans, intento Suarî prosus inutilis est. Minor probatur, nam impressio qualitatis de honestantis & feedantis substantiam Angelii, non magis dici potest combustio, quam impressio qualitatis illum alligantis ad ignem tartareum; nec per illam magis possunt dici torqueri Dæmones, quam per istam; cùm ista non dicat simplicem solum detentionem & incarcerationem, ut Adversarij autem, sed etiam plures alios effectus supra explicatos, qui acerbissimum in Dæmonibus causant dolorem & cruciatum, ut ex supra dictis constat: Ergo &c.

15. Objicies primò contra primam conclusionem: Multi sunt ex Dæmonibus qui non detinentur in inferno, nempe illi qui per nostrum aërem discurrent permittuntur, & qui propterea ab Apostolo aërea potestes appellantur: Ergo falsum est Dæmones torqueri ab igne inferni, per alligationem eorum ad ipsum.

Respondent aliqui, Dæmones in hoc aëre existentes, secum deferre particulam quandam ignis infernalis, ibi ipsos incarcerant: Unde dicitur in glossa ordinaria Jacobi 3. quod portant secum ignem gehenna, quocunque vadant. Verum haec sententia multiplicat miracula sine necessitate, esset enim miraculum quod ignis ille coram oculis nostris positus non videretur: miraculum, quod existens propè hominem, neque eum combureret, neque calefaceret: miraculum denique, quod Dæmon secum deferens ignem, ingredieretur cubiculum omnino clausum.

16. Respondeo ergo cum D.Thoma h̄c art. 4. ad 3. Dæmones, quamvis non alligentur actu igni tartareo, dym sunt in hoc aëre, cruciari tamen co ipso quod sciunt talen alligationem sibi deberi: Sicut Angelii boni nihil sua beatitudinis amittunt, quando ad nos mittuntur, quia sciunt locum celestem sibi deberi; & captivus qui ad modicum tempus est extra carcerem, non minorē patitur pœnam, quia scit se citè debeat incarcerated. Et in hoc sensu intelligit S. Doctor illud glossa ordinaria, portant secum ignem gehenna quocunque vadant, quia nimis scienti sibi deberi alligationem ad illum.

17. Objicies secundò contra secundam conclusionem: Dæmones superiores interdum ligant virtute propria & connaturali inferiores, certis quibusdam corporibus & locis, & tamen nihil propterea reale & intrinsecum in eis producunt; alijs posset Angelus virtute propria operari physicè intra alium Angelum: Ergo à fortiori ignis inferni, virtute divina ligabit Dæmones, absque eo quod formam intrinsecam eis producat.

Respondeo distinguendo Antecedens: Dæmones superiores, virtute propria & connaturali ligant inferiores, physicè, nego Antecedens: ligant moraliter tantum, imperando eis tanquam sibi subditis, ut mediante aliqua operatione sese constituant in aliquo loco, & ibi remaneant, concedo Antecedens, & nego Consequentiam: ignis enim inferni ligat Dæmones, non moraliter duntaxat, sed physicè.

18. Objicies tertio contra tertiam conclusionem: si pœna sensus in Dæmonibus consisteret in sola alligatione, esset æqualis in omnibus: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Minor constat, pœna enim sensus debet proportionari culpa Dæmonum: culpa autem sive peccatum Dæmonum non est in ipsis æquale. Sequela autem Majoris probatur ex eo quod pœna alligationis vel deten-

CAPUT XVI.

De locutione & illuminatione Angelorum.

1. **A**ngelos mutuò seipso alloqui ex variis Scripturæ testimoniis constat: dicitur enim Isaiae 6. Seraphim clamabant alter ad alterum. Apocal. 7. Vidi Angelum ascendente ab ortu Solis, & clamavit voce magna quatuor Angelis. Et apud Judam in sua Canonica Michaël cum Diabolo disputat super Moysis corpus: disputatio autem nequit intelligi absque aliquo genere locutionis. Ratio etiam id suadet, quia non minus proprium est natura intellectualis posse, cùm voluerit, sua scientia alteri manifestare, quā cūm non libuerit, eadem intra se occultare; cūm non minus unum quālius aliud postulet ordo perfectæ societatis.

2. Illuminationem quoque in Angelis inveniri possunt docent SS. Patres, præsertim Dionysius cap. 7. de cœlesti hierarchia, ubi de hac illuminatione hæc scribit: *Hoc Theologi plane tradunt, inferiores cœlestium naturarum ordines, a superioribus rite divina opera explicantes scientias discere: summos autem à Deo ipso pro suo captu edoceri mysteria.* Et Damascenus lib. 2. fidei cap. 3. Alij alias ob ordinis vel nature præstantiam illustrant. Illud quidem per spiculum est, eos qui præstantiores sublimioresque sunt, splendorē & cognitionem inferioribus impetrant.

3. Ratio etiam suffragatur, desumpta ex consueto modo operandi divinæ sapientiæ, quæ quantum fieri potest omnia operatur mediis causis secundis, subordinando infinita mediis, & media supremis, ut sic magis elucet ipsius bonitas, quæ non solum, juxta prescriptum sui beneplaciti, communicat se creaturis, sed etiam plenam potentiam iis imparit, ut perfectiones à primo fonte haustrat, alijs communicare possint, subindeque ut Angelii superiores illuminare possint inferiores, juxta illud Propheta regij Psal. 75. *Illuminans tu mirabiliter a montibus aternis,* id est (ut aliqui ex SS. Patribus interpretantur) medianib[us] Angelis supremis, qui metaphorice montes appellantur; quia sicut montes primos Solis radios excipiunt, & inferioribus corporibus communicant; ita superemi Angelii divinas illustrations immediate à Deo recipiunt, & postea illas in inferiores effundunt. Quia etiam de causa Dionysius de cœlesti hier. cap. 8. eos vocat *specula perlucida, & ab omni labore pura,* quæ primum divinæ lucis radium recipiunt, & sine invidia in eos qui sequuntur effundunt. Demū Nazianzenus orat. 40. eos primi lumen rivelos appellat, quia sicut rivulus aquam à prima scatungine accipiens, in alia subiecta loca derivat: ita supræ intelligentiæ, supernaturales influxus à primo fonte accipientes, in alias inferiores